

Husholdningenes finansregnskap for 2023

Finansielle sektorregnskaper

TALL

SOM FORTELLER

RAPPORTER / REPORTS

2024/12

Jon Ivar Røstadsand og Marit Eline Sand

I serien Rapporter publiseres analyser og kommenterte statistiske resultater fra ulike undersøkelser. Undersøkelser inkluderer både utvalgsundersøkelser, tellinger og registerbaserte undersøkelser.

© Statistisk sentralbyrå

Publisert: 7. mai 2024

ISBN 978-82-587-1965-3 (elektronisk)

ISSN 1892-7513 (elektronisk)

Standardtegn i tabeller	Symbol
Ikke mulig å oppgi tall Tall finnes ikke på dette tidspunktet fordi kategorien ikke var i bruk da tallene ble samlet inn.	.
Tallgrunnlag mangler Tall er ikke kommet inn i våre databaser eller er for usikre til å publiseres.	..
Vises ikke av konfidensialitetshensyn Tall publiseres ikke for å unngå å identifisere personer eller virksomheter.	:
Desimaltegn	,

Forord

Husholdningenes finansregnskap for 2023 er den fjerde rapporten som oppsummer hovedbildet for husholdningene i det finansielle sektorregnskapet ved utgangen av det siste statistikkåret. Arbeidet med årets rapport har to mål.

For det første beskrives husholdningenes nettofordringer / finansielle nettoformue ved utgangen av 2023. Analysen omfatter en detaljert gjennomgang av finansielle eiendeler, gjeld og balanseendringene som har funnet sted i løpet av året. Rapporten retter søkelyset mot den siste fireårsperioden, og ser utviklingen i 2023 i sammenheng med tidsseriene for de tre øvrige årene.

For det andre legges det vekt på å forklare statistikken. Både definisjoner og spesielle hendelser forklares mer detaljert enn det som er vanlig i artikler som publiseres samtidig med statistikken. Ofte blir det lagt for liten vekt på forklaringene bak tallene i en hektisk kvartalsrunde, og arbeidet med rapporten for 2023 har som ambisjon å tette noen av informasjonshullene på dette området.

Analysene i denne rapporten bygger på finansregnskapsstatistikk som ble publisert 8. mars 2024.

Statistisk sentralbyrå, 29.04.2024

Lasse Sandberg

Sammendrag

Husholdningenes finansielle nettoformue har økt betydelig de fire siste årene. Forholdet illustreres av den sesongjusterte nettofordringsraten som steg fra 78,2 prosent av disponibel inntekt ved utgangen av 2019 til 109,2 prosent ved utgangen av 2023. Den finansielle nettoformuen har vokst kraftig og raskere enn disponibel inntekt mv. i perioden.

Utviklingen kan forklares av rekordhøye nettofinansinvesteringer og uvanlig store nettogevinster i tre av fire år i perioden. Nettogevinstene ble beregnet til 184 milliarder kroner i 2023, som hovedsakelig skyldes markedsprisutviklingen i verdipapirmarkedene. Nettofinansinvesteringene ble beregnet til 90 milliarder kroner.

De finansielle investeringene utgjorde 250 milliarder kroner, som er 38 milliarder kroner mer enn i 2022. Utviklingen reflekterer at husholdningene fortsatte å bygge opp finansielle reserver det siste året. Gjelda utviklet seg derimot moderat, med en økning på 160 milliarder kroner i 2023, som er litt høyere enn året før. Gjeldsveksten er de to siste årene anslått til 3,5 prosent per år.

Det siste året økte kontanter og bankinnskudd med 56 milliarder kroner, som er omtrent samme økningen som i årene før koronapandemien i 2020. Utviklingen i bankinnskuddene var imidlertid preget av et stort porteføljeskift. I løpet av de to siste årene har husholdningene flyttet midler fra transaksjonskontoer til bundne innskuddskontoer med bedre rentevilkår. Porteføljeskiftet gjenspeiles av en stor reduksjon i transaksjonsinnskuddene og en rekordhøy økning i andre innskudd på 95 milliarder kroner i 2023. Økningen i andre innskudd bidro til at veksten i bankinnskuddene ble opprettholdt det siste året.

Verdipapirer utgjør den nest største gruppen av finansobjekter på husholdningenes balanse. Nettoinvesteringene i verdipapirer beløp seg til 32 milliarder kroner i 2023 som er en økning på 15 milliarder kroner fra året før. Det var særlig nettotegningene av verdipapirfondsandeler som har drevet utviklingen, med 27 milliarder kroner det siste året mot 7 milliarder kroner i 2022.

Forsikringstekniske reserver representerer den største gruppen av finansobjekter på balansen. I 2023 ble transaksjonene beregnet til 137 milliarder kroner, noe som bidro i betydelig grad til økningen i de totale finansielle investeringene. Transaksjonene er hovedsakelig bestemt av utviklingen i opptjente pensjonsrettigheter. Økningen i pensjonsrettighetene i 2023 er et foreløpig anslag, og basert på et mindre detaljert tallgrunnlag sammenlignet med beregningene når endelig årsstatistikk foreligger. Anslaget kan bli revidert i oppdaterte versjoner av finansregnskapet.

Den sesongjusterte gjeldsraten har stabilisert seg og raten falt mot slutten av fireårsperioden. Ved utgangen av 2023 ble gjeldsraten beregnet til 241,3 prosent av disponibel inntekt, som er ned fra 246,8 prosent ved utgangen av 2022. Fallet indikerer at gjeldsbelastningen avtar.

Husholdningenes gjeld består i stor grad av lån fra banker og kredittforetak. Den gjennomsnittlige renta på lån fra banksektoren steg fra 4,25 prosent til 5,80 prosent i løpet av 2023. Høyere rentenivå har i betydelig grad økt både husholdningenes renteutgifter og rentebelastningen.

Det overordnede bildet av husholdningene i finansregnskapet ved utgangen av 2023 speiler gjennomsnittshusholdningens fordringer og gjeld. Dette bildet blir mer nyansert hvis makro-husholdningen deles inn i grupper etter inntekt og formue. Denne detaljerte informasjonen er ikke innarbeidet i dagens versjon av husholdningenes finansregnskap.

Abstract

Households' net financial assets have increased significantly over the last four years. This is illustrated by the seasonally adjusted net financial asset-to-income ratio, which rose from 78.2 per cent at the end of 2019 to 109.2 per cent of disposable income at the end of 2023. The net financial assets have grown strongly and faster than disposable income in the period.

The development can be explained by record high net lending and unusually large net holding gains in three out of four years in the period. The net holding gains were calculated to NOK 184 billion in 2023, which is mainly due to markets price developments in the securities markets. Net lending was calculated to NOK 90 billion.

The financial investments amounted to NOK 250 billion, which is NOK 38 billion more than in 2022. The development reflects that households continued to accumulate financial reserves during the last year. The debt, on the other hand, developed moderately, with an increase of NOK 160 billion in 2023, which is slightly higher than the previous year. The debt growth over the last two years is estimated at 3.5 per cent per year.

The last year, cash and bank deposits increased by NOK 56 billion, which is roughly the same increase as in the years before the corona pandemic in 2020. However, the development in bank deposits was characterized by a significant portfolio shift. During the two last years, households have moved funds from transaction accounts to fixed deposit accounts with better interest terms. The portfolio shift is reflected by a large reduction in transaction deposits and a record-high increase in other deposits, of NOK 95 billion in 2023. The increase in other deposits contributed to maintain the growth in bank deposits in 2023.

Securities represent the second largest group of financial assets on the household balance sheet. Net investments in securities amounted to NOK 32 billion in 2023, which is an increase of NOK 15 billion from the previous year. It was particularly net acquisition of mutual fund shares that contributed to the development, with NOK 27 billion last year compared to NOK 7 billion in 2022.

Insurance technical reserves represent the largest group of financial assets on the balance sheet. In 2023, the transactions were calculated to NOK 137 billion, which contributed significantly to the increase in total financial investments. The transactions are mainly determined by the development in earned pension entitlements. The increase in pension entitlements in 2023 is a preliminary estimate, and based on a less detailed input data compared to calculations when final annual statistics are available. The estimate may be revised in updated versions of the financial accounts.

The seasonally adjusted debt-to-income ratio has stabilized, and the ratio fell towards the end of the four-year period. At the end of 2023, the debt-to-income ratio was calculated at 241.3 per cent of disposable income, down from 246.8 per cent at the end of 2022. The fall indicates that the debt burden is decreasing.

Households' debt consists to a large degree of loans from banks and mortgage companies. The average interest rate on loans from the banking sector rose from 4.25 per cent to 5.80 per cent during 2023. Higher interest rates have significantly increased both households' interest expenditures and the interest burden.

The overall picture of the household sector in the financial accounts at the end of 2023 mirrors the average household's asset and liabilities. This picture becomes more nuanced if the macro household is divided into groups by income and wealth. This detailed information is not incorporated in the present version of financial accounts for households.

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
Abstract	5
1. Finansregnskapet	7
1.1. Den finansielle balansen ved utgangen av 2023	7
1.2. Nettofinansinvesteringene og nettogevinstene i 2023.....	8
2. De finansielle investeringene og gjeldsutviklingen	12
2.1. Finansinvesteringene	12
2.2. Gjeldstransaksjonene	15
3. Fordringer og gjeld overfor banksektoren	16
3.1 Husholdningenes nettogjeld til banksektoren.....	16
3.2 Renter på innskudd og lån.....	16
3.3 Husholdningenes rentebelastning	17
4. Opptjente pensjonsrettigheter	19
4.1 Tilleggstabellen for pensjoner	19
4.2 Pensjonsregnskapet for 2021	19
4.3 Internasjonal sammenligning	21
Referanser	23
Figurregister	24
Tabellregister	24

1. Finansregnskapet

Det finansielle sektorregnskapet omfatter regnskapene til de fem innenlandske hovedsektorene og utlandet. Sektorene knyttes sammen i statistikkssystemet gjennom fordrings- og gjeldsforhold, hvor en sektors fordringer representerer gjeld for en annen sektor.

Blant de innenlandske hovedsektorene¹ finner vi husholdningene, og den siste publiserte versjonen av husholdningenes finansregnskap for årene 2022 og 2023 er gjengitt i tabell 1.1. Tabellen illustrerer hovedstørrelsene på balansen samt transaksjoner og andre endringer som kan knyttes til de finansielle eiendelene og gjelda. Andre endringer² omfatter nettogevinster eller nettotap, og forklarer sammen med transaksjonene de årlige balanseendringene for størrelsene i tabellen.

Tabell 1.1 Finansregnskap for husholdningene. Milliarder kroner

	Beholdning		Transaksjoner		Andre endringer		Vekst ¹ og rater ² i prosent	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Finansielle eiendeler / fordringer	6 353	6 787	212	250	-110	184	3,4	3,9
Sedler, mynt og bankinnskudd	1 638	1 695	73	56	1	0	4,6	3,4
Verdipapirer	1 903	2 018	17	32	-69	83	0,9	1,7
Forsikringstekniske reserver	2 030	2 235	106	137	-64	68	5,3	6,8
Utlån, eierandeler og andre fordringer	782	839	16	25	22	32	2,2	3,2
Gjeld	4 534	4 695	151	160	18	0	3,5	3,5
Kortsiktige lån	48	50	2	2	0	0	4,1	4,0
Lån med pant i fast eiendom	3 566	3 695	144	130	0	0	4,2	3,6
Andre langsiktige lån	638	653	27	15	-1	0	4,5	2,4
Annen gjeld	282	296	-22	14	18	0	-7,6	4,9
Netto (fordringer minus gjeld)	1 819	2 092	60	90	-128	184		
Fordringsrate, sesongjustert							347,4	350,4
Gjeldsrate, sesongjustert							246,8	241,3
Nettofordringsrate, sesongjustert							100,6	109,2
Memo								
Fordringer per innbygger, kroner	1 157 400	1 222 800						
Gjeld per innbygger, kroner	826 100	845 800						
Nettofordringer per innbygger, kroner	331 300	377 000						

¹ Vekstratene er beregnet som transaksjoner i prosent av beholdninger ved utgangen av året før.

² Fordrings-, gjelds- og nettofordringsrater er beregnet som fordringer, gjeld og nettofordringer i prosent av disponibel inntekt.

Kilde: Statistisk sentralbyrå, statistikktabell [08101](#), [10788](#), [09477](#) og [10799](#)

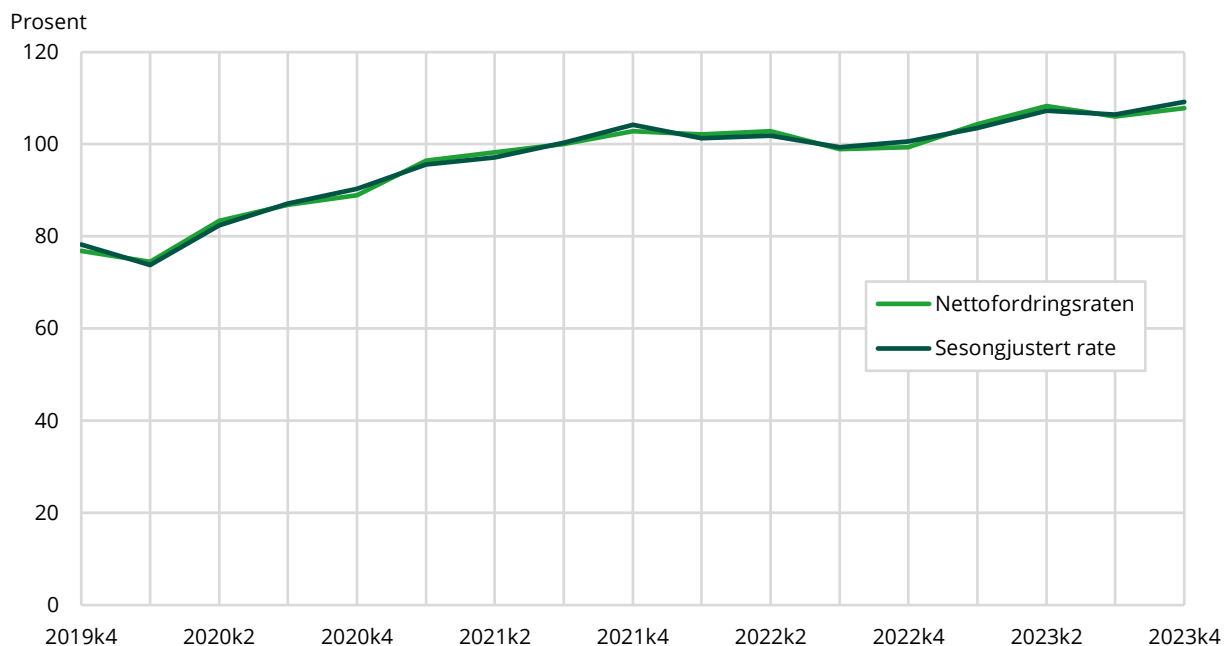
1.1. Den finansielle balansen ved utgangen av 2023

Av tabell 1.1 framgår det at de finansielle eiendelene eller fordringene summerte seg til 6 787 milliarder kroner ved utgangen av 2023. Dette tilsvarer omtrent 1 223 000 kroner per innbygger. Fordringene domineres av bankinnskudd og kontanter (bankinnskudd mv), verdipapirer og forsikringstekniske reserver. Husholdningenes gjeld utgjorde 4 695 milliarder kroner, noe som tilsvarer omtrent 846 000 kroner per innbygger. Gjelda domineres av lån fra finansiell sektor og nesten 80 prosent av husholdningenes gjeld var lån med pant i fast eiendom. Flere detaljer er beskrevet i boks 1 og illustrert i figur 1.4.

Den finansielle nettoformuen, eller nettofordringene, er differansen mellom fordringer og gjeld. Nettofordringene ble beregnet til 2 092 milliarder kroner ved utgangen av 2023, noe som tilsvarer

¹ De fire andre hovedsektorene er ikke-finansielle foretak, finansielle foretak, offentlig forvaltning og ideelle organisasjoner.

² Definert som summen av nettogevinster / nettotap og andre volumendringer. Det er ikke registrert volumendringer i 2023.

Figur 1.1 Husholdningenes nettofordringsrate i prosent av disponibel inntekt. Kvartalstall

Kilde: Statistisk sentralbyrå, statistikkbanktabell [09477](#), [10788](#) og [10799](#)

omtrent 377 000 kroner per innbygger. Det siste året økte nettofordringene med 273 millioner kroner, som utgjør omtrent 46 000 kroner per innbygger.

Økningen gjenspeiles av husholdningenes nettofordringsrate, definert som nettofordringene i prosent av disponibel inntekt mv³. Nettofordringsraten justert for sesongvariasjoner steg fra 100,6 prosent til 109,2 prosent fra utgangen av 2022 til utgangen 2023. Økningen viser at nettofordringene i 2023 har vokst raskere enn disponibel inntekt.

Figur 1.1 viser utviklingen i nettofordringsraten i den siste 4-års perioden, fra og med 4. kvartal 2019 til og med 4. kvartal 2023. Av figuren framgår det at nettofordringsraten har økt kraftig, med hele 31 prosentpoeng i perioden. Den store økningen forklares både av høye nettofinansinvesteringer og store nettogevinsten.

1.2. Nettofinansinvesteringene og nettogevinstene i 2023

Husholdningenes nettofinansinvesteringer⁴ i milliarder kroner er illustrert i figur 1.2. Figuren dekker 23-årsperioden fra og med 2001 til og med 2023 og omfatter i tillegg en serie som viser nettofinansinvesteringene som en prosentandel av disponibel inntekt mv. Gjennomsnittet per år for denne prosentandelen i perioden inngår også i figuren.

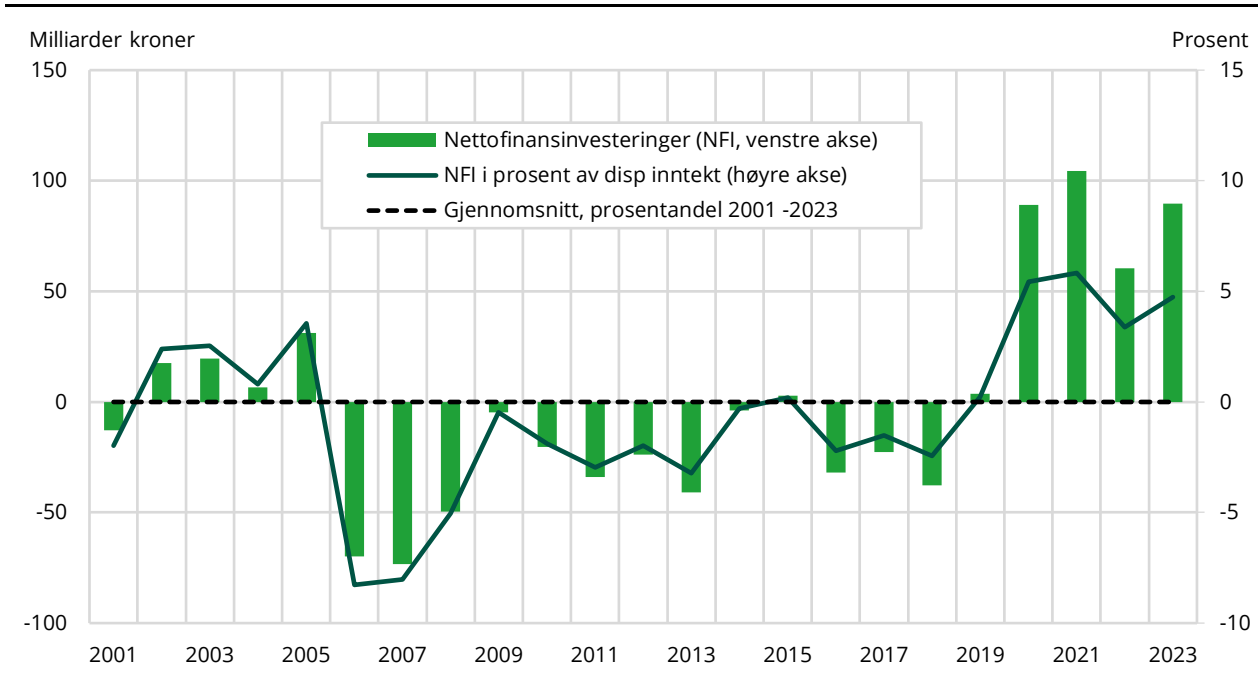
Figuren viser at nettofinansinvesteringene de siste fire årene ligger godt over gjennomsnittet i 23-årsperioden. Nettofinansinvesteringene ble beregnet til rekordhøye 104 milliarder kroner i 2021, som er en foreløpig toppnotering. I 2023 var nettofinansinvesteringene 90 milliarder kroner, som er en økning på 30 milliarder kroner fra 2022. Det siste året ble den finansielle investeringsraten beregnet til 4,7 prosent av disponibel inntekt mot 3,4 prosent i 2022. Gjennomsnittet per år i 23-årsperioden er anslått til nær 0 prosent av disponibel inntekt.

³ Summen av disponibel inntekt og korreksjon for endring i pensjonsrettigheter.

⁴ Nettofinansinvesteringene er lik differansen mellom finansielle investeringer og økningen i gjeld (gjeldstransaksjonene).

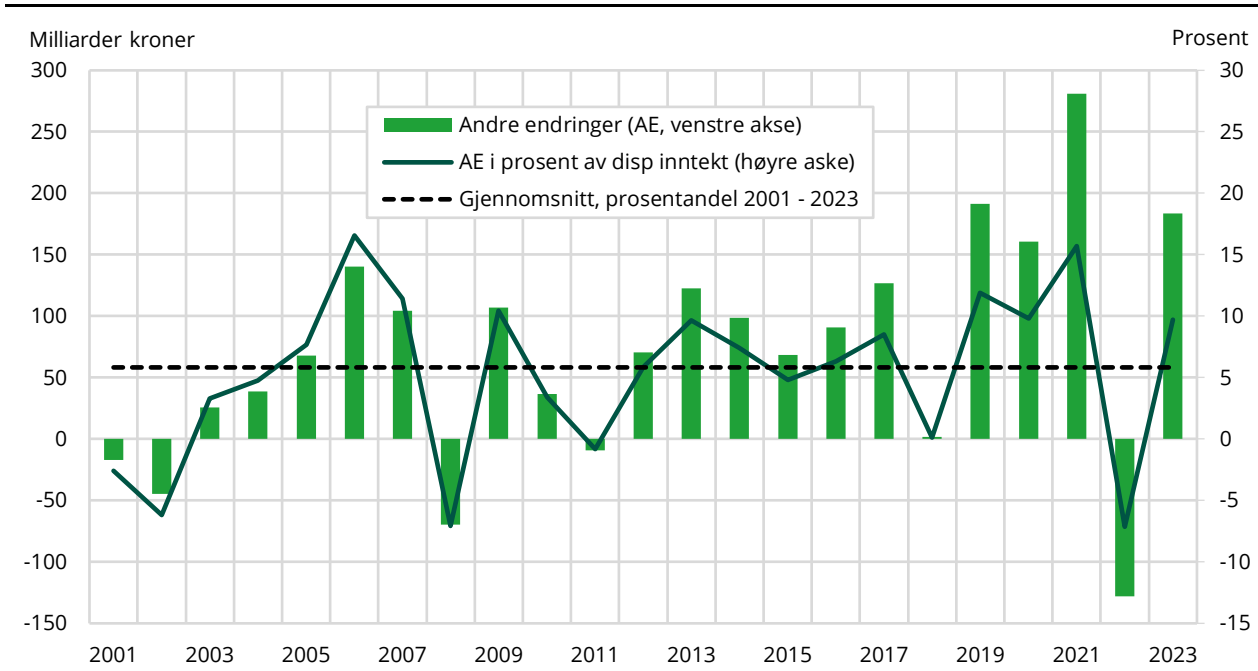

Figur 1.2 Husholdningenes nettofinansinvesteringer (NFI). Milliarder kroner og prosent av disponibel inntekt mv.

Kilde: Statistisk sentralbyrå, statistikktabell [10788](#) og [10799](#)

Figur 1.3 Husholdningenes andre endringer (AE). Milliarder kroner og prosent av disponibel inntekt mv.

Kilde: Statistisk sentralbyrå, statistikktabell [10788](#) og [10799](#)

En vesentlig andel av husholdningenes fordringer er investert i noterte finansobjekter. Det gjelder børsnoterte aksjer og verdipapirfondsandeler, men også forsikringstekniske reserver i livsforsikring og i innskudds- og hybridbasert pensjonsordninger behandles som noterte verdipapirer⁵. Gevinster eller tap knyttet til noterte verdipapirer registreres som andre endringer i finansregnskapet. Andre endringer kan også omfatte verdiendringer i unoterte finansobjekter, blant annet unoterte aksjer.

⁵ Markedsverdien av disse reservene inngår på husholdningenes balanse.

Husholdningenes nettogevinst og nettotap i milliarder kroner i 23-årsperioden er illustrert i figur 1.3. I figuren inngår også en serie som viser nettogevinst / nettotap som en prosentandel av disponibel inntekt mv. og gjennomsnittet per år for denne prosentandelen i perioden.

Av figuren framgår det at nettogevinstene var 184 milliarder kroner i 2023. Gevinstene det siste året kommer etter et nettotap som reduserte verdien av nettofordringene med 128 milliarder kroner året før. Verdiøkningen i 2023 er beregnet til 9,7 prosent av disponibel inntekt. Til sammenligning er gjennomsnittet for årene i 23-årsperioden anslått til 5,8 prosent. Nettogevinstene det siste året forklares i hovedsakelig av markedsprisøkninger i verdipapirmarkedene, blant annet steg hovedindeksen på Oslo Børs med 9,9 prosent i 2023.

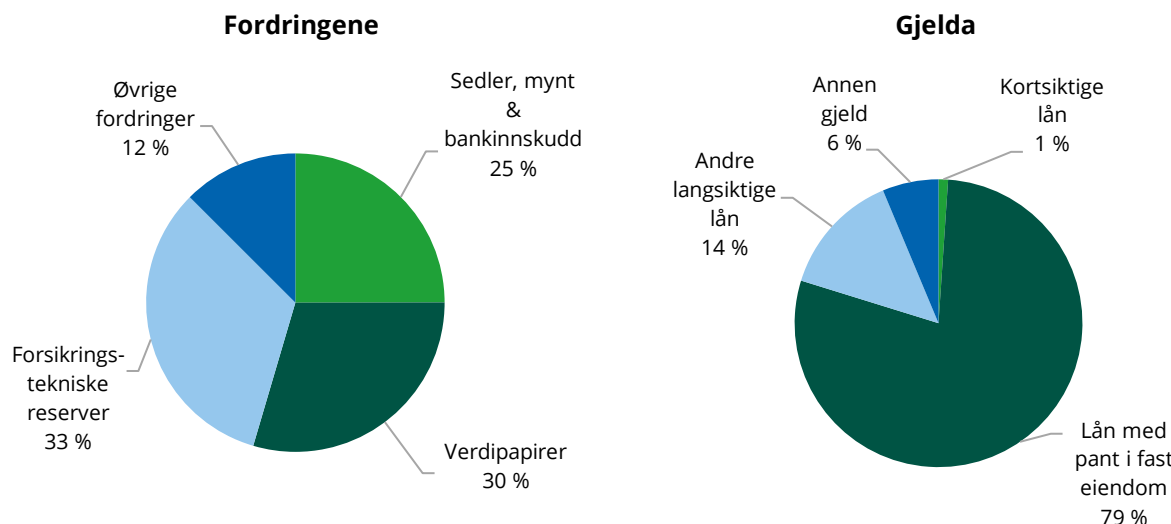
Husholdningenes nettofordringer overfor utlandet utgjorde nesten 17 prosent av de totale nettofordringene i 2023. Gevinst eller tap knyttet til valutakursendringer registreres også på kontoen for andre endringer i husholdningenes finansregnskap. Det siste året har den norske kronen svekket seg mot utenlandske valutaer, noe som økte verdien av de utenlandske nettofordringene målt i norske kroner⁶.

En stor fordringspost overfor utlandet er utenlandske aksjer og disse aksjene utgjorde om lag 38 prosent av husholdningenes totale beholdning av noterte aksjer ved utgangen av 2023. En betydelig andel av nettofordringene overfor utlandet forklares av andre fordringer og annen gjeld. Bakgrunnen er at den finansielle verdien av fast eiendom i utlandet, som eies av nordmenn, og den finansielle verdien av fast eiendom i Norge, som eies av utlendinger, inngår i henholdsvis andre fordringer og annen gjeld i utlandet.

Kildestatistikkene for husholdningenes utenlandske fordringer er ikke like detaljerte og fullstendige som andre kilder i beregningsgrunnlaget for finansregnskapet. Anslagene for utenlandske fordringer er derfor beheftet med større usikkerhet enn tallene for innenlandske fordringsforhold. Ved utgangen av 2023 ble utenlandske aksjer eid av husholdningene anslått til 102 milliarder kroner, mens andre fordringer og annen gjeld overfor utlandet er anslått til henholdsvis 326 milliarder kroner og 123 milliarder kroner.

---

⁶ Finansregnskapet splitter ikke gevinster / tap opp etter endringer i markedspriser og valutakurser. Nettogevinst eller nettotap oppsummerer alle typer verdiendringer, - både pris-, kurs- og beregnede verdiendringer.

Figur 1.4 Husholdningenes fordringer og gjeld ved utgangen av 2023. Prosentandeler av totale fordringer og gjeld

Kilde: Statistisk sentralbyrå, statistikkbanktabell [08101](#) og [10788](#)

Boks 1. Husholdningenes finansielle balanse

Husholdningenes fordringer og gjeld er inndelt etter finansobjekt i figur 1.4. Av figuren framgår det at bankinnskudd mv utgjorde 25 prosent av de totale fordringene ved utgangen 2023. Finansobjektet omfatter sedler, mynt og bankinnskudd som i finansregnskapet er splittet i transaksjonsinnskudd og andre innskudd. Bankinnskudd og kontanter er de mest likvide finansielle instrumentene på balansen.

Verdipapirenes andel er beregnet til 30 prosent av fordringene. Verdipapirer omfatter både børsnoterte og unoterte verdipapirer. Unoterte aksjer er det dominerende instrumentet blant verdipapirene. Dette er aksjer som ikke omsettes regelmessig i organiserte markeder og de er derfor mindre likvide enn børsnoterte aksjer. Noterte aksjer omfatter aksjer utstedt av innenlandske børsnoterte foretak og aksjer i utlandet. I tillegg inngår obligasjoner og andeler i aksjefond, kombinasjonsfond, obligasjonsfond og rentefond. Andeler i andre investeringsfond som er organisert som aksjeselskaper inngår i unoterte aksjer.

De forsikringstekniske reservene er det største finansobjektet på balansen og andelen er beregnet til 33 prosent av de totale fordringene. Finansobjektet omfatter reservene i skade- og livsforsikring og opptjente rettigheter i de fonderte tjenestepensjonsordningene. Pensjonsrettigheter utgjør om lag 90 prosent av reservene og ser vi bort fra de årlige utbetalte ytelsene / pensjonene, er disse reservene ikke tilgjengelig for husholdningene på kort sikt. Opptjente rettigheter i Statens pensjonskasse og i folketrygden tallfestes ikke i det publiserte finansregnskapet.

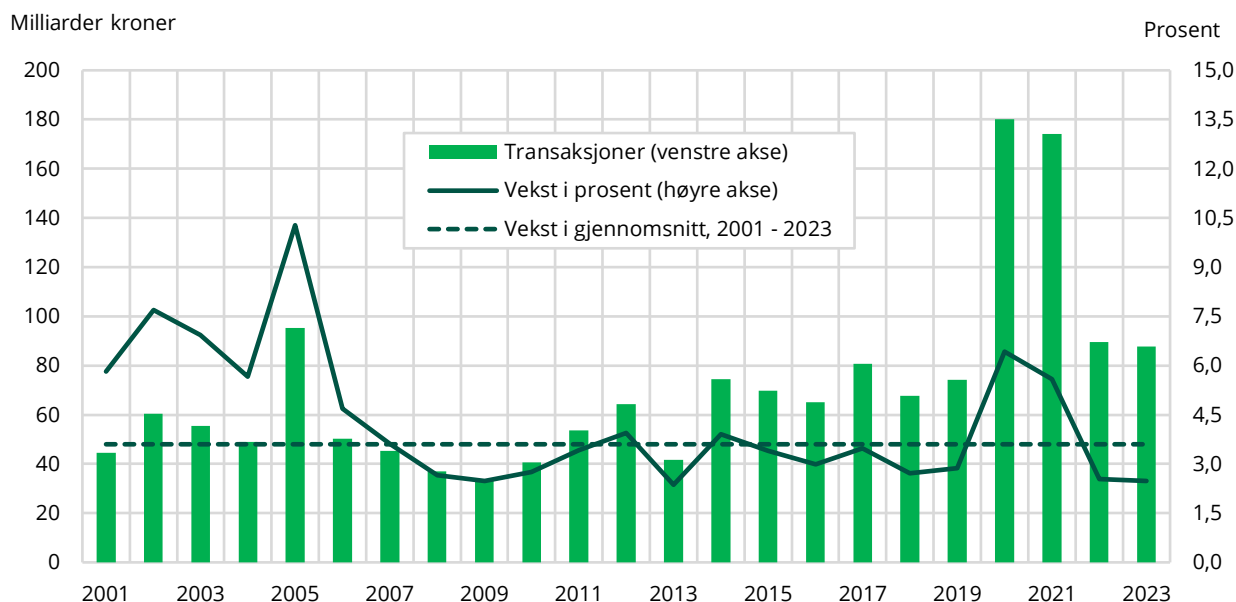
Husholdningenes gjeld domineres helt av de langsiktige lånene. Ramme- og nedbetalingslån med pant i fast eiendom utgjorde den største andelen med 79 prosent av samlet gjeld ved utgangen av 2023. Andre langsiktige lån er lån med annen pant enn i fast eiendom og usikrede nedbetalingslån, mens kredittkortgjeld inngår i kortsiktige lån.

Andre fordringer omfatter lån til andre sektorer, kapitalinnskudd, andre eierandeler, skattefordringer, den finansielle verdien av fast eiendom i utlandet eid av innlendinger og andre kortsiktige fordringer. Annen gjeld omfatter skattegjeld, den finansielle verdien av fast eiendom i Norge som er eid av utlendinger og annen kortsiktig gjeld.

2. De finansielle investeringene og gjeldsutviklingen

Hovedbildet i finansregnskapet for 2023 beskriver en husholdningssektor som har fortsatt å bygge opp finansielle reserver. Det er få tegn til at husholdningene har trukket på likvide midler. I 2023 økte de finansielle investeringene sammenlignet med året før. Gjelda økte derimot moderat, og tendensen er avtakende gjeldsvekst. Nedenfor har vi kommentert utviklingen i de viktigste finansielle eiendelene og gjelda som inngår på husholdningenes balanse.

Figur 2.1 Bankinnskudd mv og verdipapirer, transaksjoner i milliarder kroner og vekst i prosent fra året før.

Kilde: Statistisk sentralbyrå, statistikktabell [10788](#)

2.1. Finansinvesteringene

Figur 2.1 viser husholdningenes nettoinvesteringer i bankinnskudd mv og verdipapirer i milliarder kroner. Figuren omfatter de mest likvide finansielle eiendelene, som er kontanter, bankinnskudd og markedsnoterte verdipapirer. I tillegg inngår unoterte aksjer og annen egenkapital i finansobjektet verdipapirer. Figuren omfatter også en vekstrate⁷ som illustrerer de årlig netto-investeringene i prosent av beholdningsverdiene til finansobjektene ved utgangen av året før og det årlige gjennomsnittet for vekstraten i 23-årsperioden.

I 2023 utgjorde nettoinvesteringene 88 milliarder kroner, noe som er 2 milliarder lavere enn i 2022, da investeringene ble beregnet til 90 milliarder kroner. De to siste årene er investeringsveksten anslått til 2,5 prosent per år, som er lavere enn gjennomsnittet for 23-årsperioden som er anslått til 3,6 prosent per år. Lavere investeringsvekst de to siste årene må også sees i sammenheng med utviklingen av koronatiltakene i 1. kvartal 2022, blant annet økte husholdningenes konsum i 2022.

Bankinnskudd er et alternativ mange husholdninger velger i forvaltningen av oppsparte midler og adferden reflekterer liten risikovilje blant husholdningene. Det siste året har beholdningen av kontanter og bankinnskudd utviklet seg omtrent som i årene før pandemien. Av tabell 1 framgår det at bankinnskudd mv økte med 56 milliarder kroner i 2023. Dette er en lavere enn i 2022, da

⁷ Alle vekstrater i rapporten er beregnet som transaksjoner i år t i prosent av utgangsbeholdningene i år $t-1$ for de aktuelle finansobjektene.

innskuddene økte med 73 milliarder kroner, men fortsatt litt høyere enn økningen i 2019, som ble beregnet til 51 milliarder kroner.

De to siste årene har utviklingen vært preget av vesentlige endringer i porteføljen. Midler på transaksjonskontoer er flyttet til bundne innskuddskontoer med bedre rentevilkår. Dette porteføljeskiftet gjenspeiles av en stor reduksjon i transaksjonsinnskuddene og svært kraftig vekst i andre innskudd som økte med rekordhøye 95 milliarder kroner i 2023. Dette er langt over gjennomsnittet i 23-årsperioden som er anslått til 21 milliarder kroner per år. Økningen i andre innskudd har opprettholdt den totale innskuddsveksten det siste året og indikerer at husholdningene ikke ønsker å disponere disse midlene til andre formål på kort sikt.

I 2023 ble skattefradraget i BSU-ordningen halvert etter en regelendring. For en inntektsmottaker som sparer maksbeløpet på 27.500 kroner betyr det at vedkommende etter endringen får 2750 kroner i skattefradrag mot et fradrag på 5500 kroner i 2022. Reglene for BSU-ordningen ble også justert i 2021. Etter denne regelendringen mistet man retten til skattefradrag dersom man eier en bolig pr 31. desember det aktuelle inntektsåret. Endringene har ført til at de yngste husholdningene har trukket ut omtrent 13 milliarder kroner fra ordningen de tre siste årene, men forholdet har i liten grad påvirket hovedbildet for bundne innskudd de to siste årene.

Den andre store porteføljen av finansielle eiendeler er verdipapirene. Nettoinvesteringer i verdipapirer økte fra 17 milliarder kroner i 2022 til 32 milliarder kroner i 2023. Verdipapirinvesteringene i 2023 var også høyere enn de tilsvarende investeringene i 2019 som ble beregnet til 23 milliarder kroner. Det er nettotegningene av verdipapirfondsandeler som driver utviklingen. Nettotegningene økte fra 7 milliarder kroner i 2022 til 27 milliarder kroner i 2023. Nettokjøpene av børsnoterte aksjer utgjorde 6 milliarder kroner mot 8 milliarder kroner i 2022. Det siste året solgte husholdningene obligasjoner og sertifikater for 1 milliard kroner mot et nettokjøp på 2 milliarder kroner i 2022.

Nettoinvesteringene i unoterte aksjer i 2022 og 2023 er foreløpig anslått til omtrent 4 milliarder kroner per år, mens investeringene var på 27 milliarder kroner i 2021. Forklaringen er uttak av et ekstraordinært aksjeutbytte i 4. kvartal dette året, som kan ses i sammenheng med en økning i utbytteskatten fra og med 2022. Deler av det ekstraordinære utbyttet antas å være reinvestert i foretakene i form av innskutt egenkapital og utlån til foretakene, som senere kan tas ut uten å utløse skatteplikt. Effekten av dette utbyttet inngår i kildene i beregningsgrunnlaget for årene 2021 og 2022, men det foreligger ikke statistikk som presist kan tallfeste det reinvesterte utbyttet i finansregnskapet⁸.

Det tredje store objektet på balansen er forsikringstekniske reserver. Transaksjonene i objektet ble beregnet til henholdsvis 106 og 137 milliarder kroner i 2022 og 2023. Finansobjektet omfatter opparbeidede reserver i skade, livs- og pensjonsforsikring, men domineres av de fonderte tjenestepensjonsordningene som utgjør pensjonsforsikring i finansregnskapet. Økningen i pensjonsrettighetene ble beregnet til henholdsvis 103 og 135 milliarder kroner i 2022 og 2023. Utviklingen forklares blant annet av grunnbeløpet i folketrygden som benyttes til å regulere allerede opptjente rettigheter i de offentlige tjenestepensjonsordningene. Grunnbeløpet har økt mer de siste årene enn i årene før.

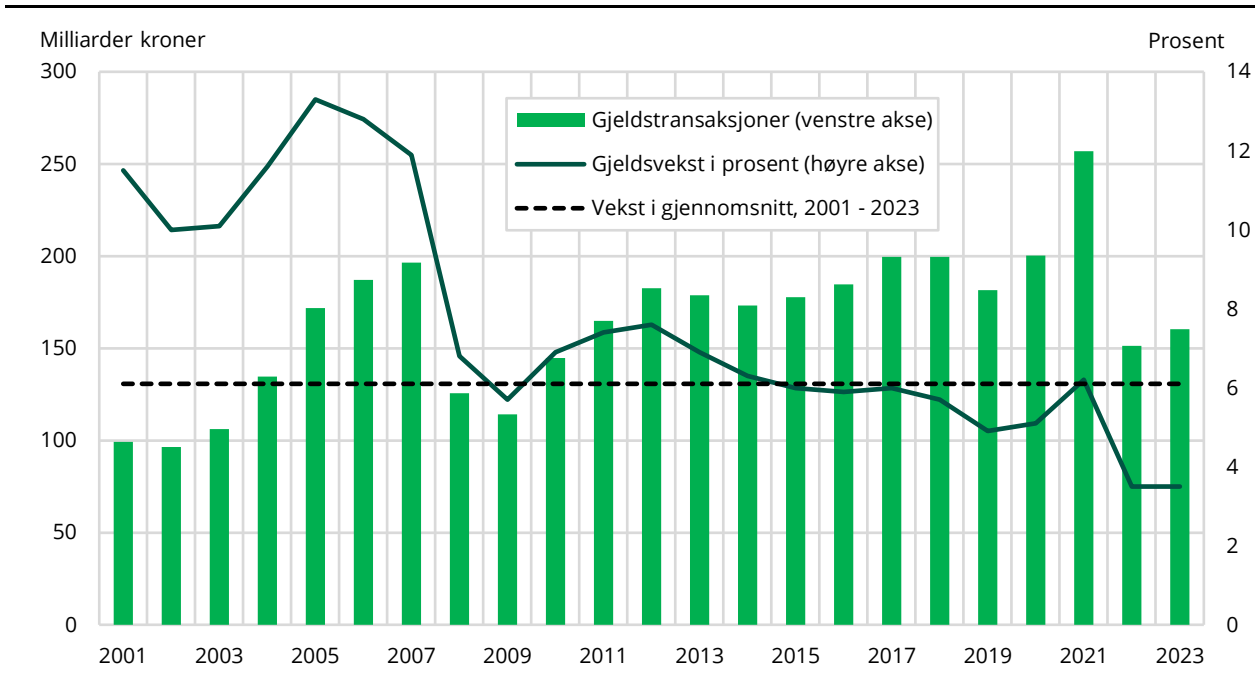
Nytt rapporteringsregime for data til regnskapsstatistikken for forsikringselskaper og pensjonskasser ble innført fra og med statistikkåret 2022. Ettersom mange av detaljene i de nye rapportene enda ikke innarbeidet i beregningene i finansregnskapet, er tallene for de to siste årene foreløpige.

---

⁸ Det er laget anslag, basert på et begrenset tallgrunnlag. Det ekstra ordinære utbytte er anslått til omtrent 80 milliarder kroner, mens antatt reinvestering i form av ekstraordinære aksjeinvesteringer og utlån er anslått til omtrent 63,5 milliarder kroner i 2021. Anslagene er beheftet med usikkerhet.

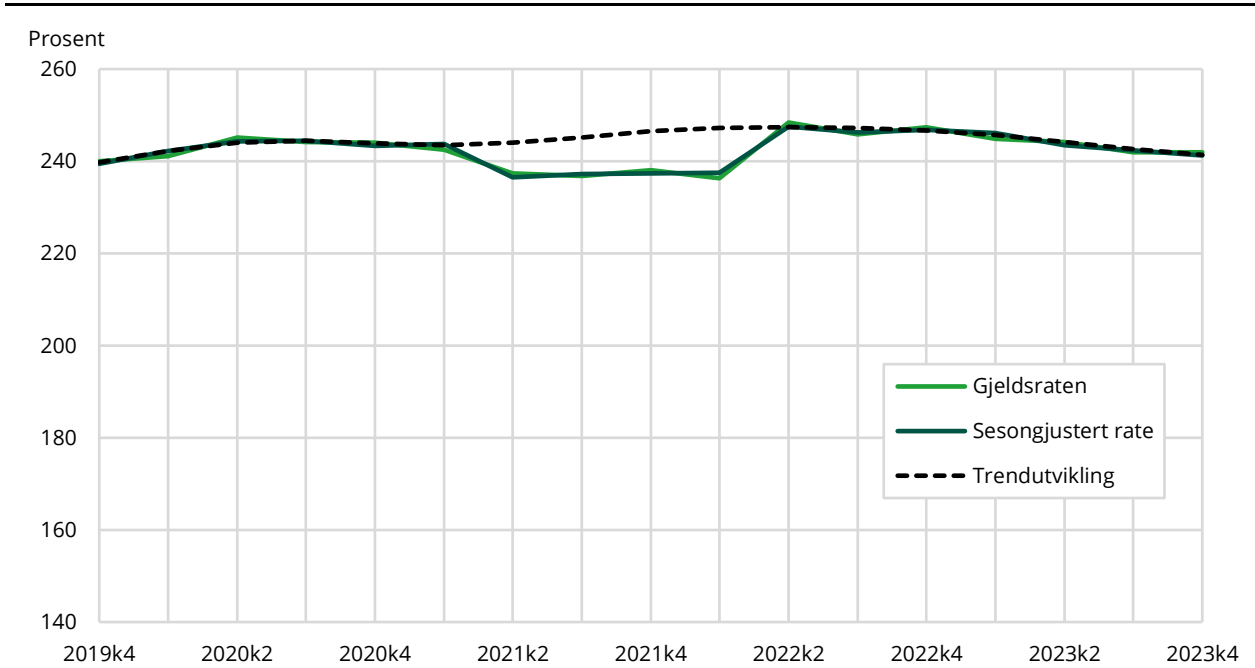
Spesielt er beregningene av transaksjonene for året 2023 baserte på foreløpig statistikk med mindre detaljerte regnskapsdata for pensjonsforsikring.

Figur 2.2 Gjeld, transaksjoner i milliarder kroner og vekst i prosent fra året før.

Kilde: Statistisk sentralbyrå, statistikktabell [10788](#)

Figur 2.3 Husholdningenes gjeldsrate. Gjeld i prosent av disponibel inntekt mv. Sesongjusterte kvartalstall

Kilde: Statistisk sentralbyrå, statistikktabell [09477](#), [10788](#) og [10799](#)

2.2. Gjeldstransaksjonene

Utviklingen i husholdningenes samlede gjeld er illustrert i figur 2.2. Figuren inneholder tall for transaksjonene i milliarder kroner, beregnet gjeldsvekst per år og gjennomsnittet for gjeldsveksten i 23-årsperioden. Gjeldstransaksjonene er definert som summen nye innvilgede lån og påløpte ikke-betalte renteutgifter fratrukket avdrag på eksisterende lån.

I 2023 utviklet husholdningenes gjeld seg omtrent som året før. Transaksjonsøkningen ble beregnet til 160 milliarder kroner. Dette er 9 milliarder kroner høyere enn økningen i 2022, som ble beregnet til 151 milliarder kroner. De to siste årene er gjeldsveksten beregnet til 3,5 prosent per år.

I 2022 ble gjeldsveksten dempet av innbetalt utbytteskatt, knyttet til det ekstraordinære aksjeutbyttet i 2021. Ekstra innbetalt utbytteskatt er anslått til omtrent 20 milliarder kroner. I 2021 økte gjelda med hele 257 milliarder kroner som er en svært stor nominell økning. Økningen skjer imidlertid fra et allerede høyt gjelds nivå og gjeldsveksten ble derfor bare anslått til 6,2 prosent. Dette er litt over gjennomsnittet for 23-årsperioden som er anslått til 6,1 prosent. Den ekstraordinære utbytteskatten som påløp i 2021 trakk opp gjeldstransaksjonene, men det var økte utlån fra finansielle foretak på 197 milliarder kroner som bidro mest til gjeldsveksten i 2021.

Husholdningenes gjeldsrate er definert som gjeld i prosent av disponibel inntekt mv. Gjeldsraten justert for sesongvariasjoner er gjengitt i figur 2.3 og figuren illustrerer gjeldsutviklingen per kvartal fra utgangen av 4. kvartal 2019. Den sesongjusterte gjeldsraten ble beregnet til 241,3 prosent av disponibel inntekt mv ved utgangen av 4. kvartal 2023, som er ned fra 246,8 prosent ved utgangen av 2022.

Nivået på gjeldsraten ble imidlertid betydelig nedjustert i fire kvartaler i 2021 og 2022. Årsaken er det ekstraordinære aksjeutbyttet som ble utbetalt i 4. kvartal 2021. Utbyttet trakk opp disponibel inntekt og i neste omgang nevneren i brøken som tallfester gjeldsraten. Raten er beregnet i prosent av et sentrert glidende gjennomsnitt for disponibel inntekt og det ekstra ordinære utbyttet inngikk i dette gjennomsnittet fra og med 2. kvartal 2021 til og med 1. kvartal 2022. Utbyttet var ute av gjennomsnittet i 2. kvartal 2022 og den sesongjusterte gjeldsraten ble beregnet til 247,5 prosent ved utgangen av kvartalet, som er en oppjustering med 10 prosentpoeng fra utgangen av 1. kvartal 2022.

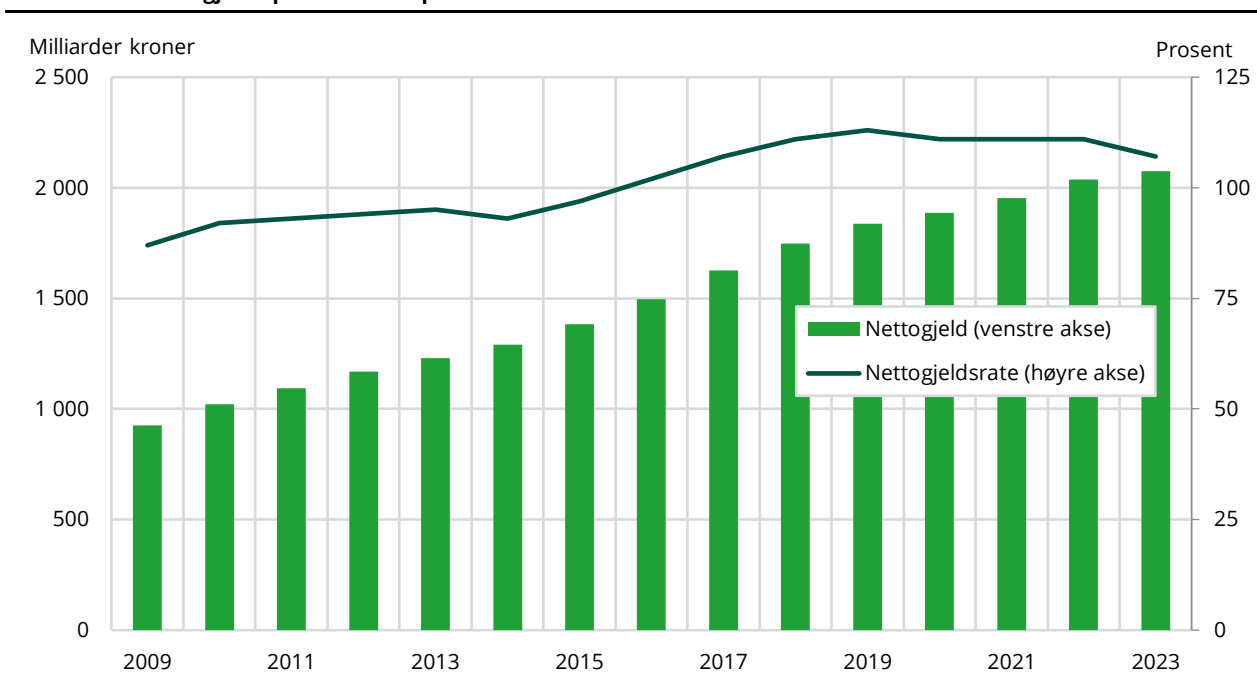
I figur 2.3 inngår det også en trendlinje hvor effekten av utbytteutbetalingen i 4. kvartal 2021 er korrigeret. Trendlinjen beskriver en utvikling i gjeldsraten som reflekterer at gjeldsbelastningen, målt ved raten, har flatet ut og avtatt i løpet av det siste året i fireårsperioden.

Husholdningenes gjeld domineres av lån fra banker og kredittforetak og gjeldsveksten vil i stor grad være bestemt av utviklingen i utlån med pant i fast eiendom. Husholdningenes gjeldsforhold overfor banksektoren analyseres i Norges Banks utlånsundersøkelse. Undersøkelsen underbygger den observerte gjeldsutviklingen i finansregnskapet. I 2. halvår 2023 rapporterte bankene om redusert etterspørsel etter boliglån fra husholdningene. Bankenes kredittpraksis overfor husholdningene ble noe strammere i løpet av året, og bruken av avdragsfrihet økte noe. Bankene rapporterte at rentene på utlån til husholdningene økte i tre av fire kvartaler. I 2023 fikk bankene et tilleggsspørsmål om nye innvilgede lån. I 3. kvartal 2023 rapporterte syv av ti banker at gjeldsbetjeningsevnen til de som tok opp nye lån hadde falt det siste halvåret.

3. Fordringer og gjeld overfor banksektoren

Husholdningenes gjeld til banksektoren utgjorde i overkant av 80 prosent av sektorens totale gjeld ved utgangen av 2023. Tradisjonelt har norske husholdninger hatt en stor andel av sine fordringer i bankinnskudd og innskuddene utgjorde nesten 44 prosent av lånene fra banksektoren. Husholdningene har gjennom sine egne bankinnskudd finansiert en betydelig andel av sine egne lån fra banksektoren. Andelen har imidlertid falt i løpet av årene fordi de årlige utlånene fra banksektoren har vokst raskere enn de årlige innskuddene. De siste årene har imidlertid denne utviklingen stoppet opp, og innskuddenes andel av lånene økte marginalt i løpet av 2023.

Figur 3.1 Husholdningenes nettogjeld til banker og kredittforetak ved utgangen av kvartalet. Milliarder kroner og nettogjeld i prosent av disponibel inntekt mv.

Kilde: Statistisk sentralbyrå, statistikktabell [10788](#) og [10799](#)

3.1 Husholdningenes nettogjeld til banksektoren

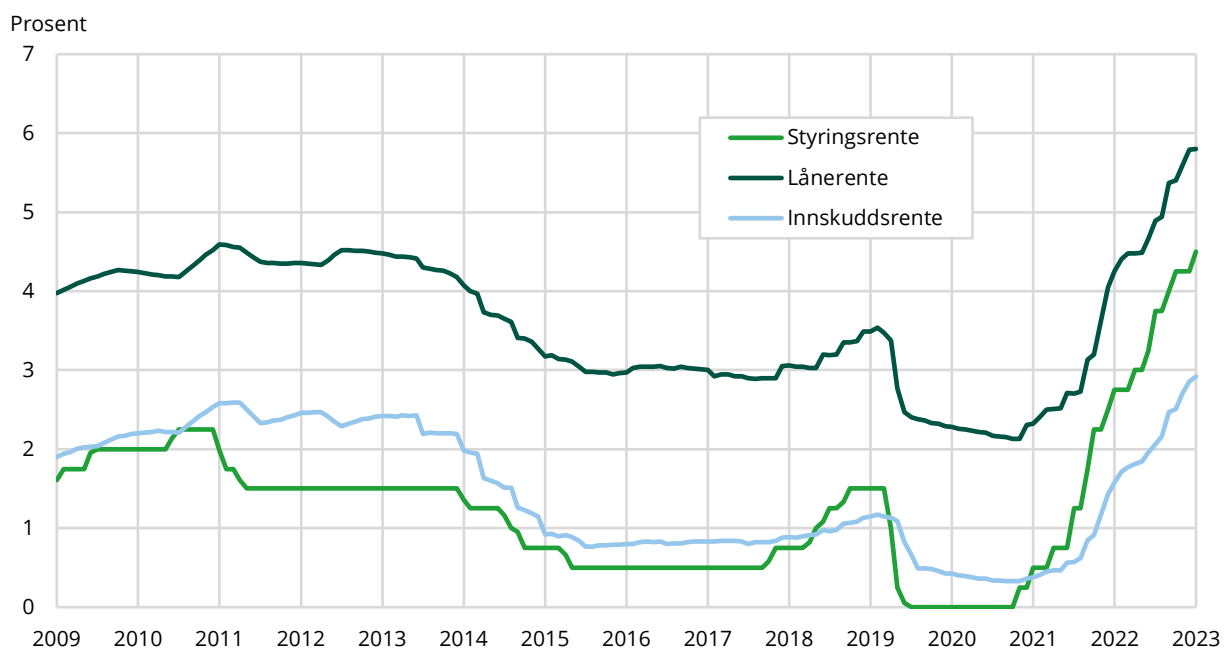
Husholdningenes nettogjeld til banker og kredittforetak er lån og annen gjeld fratrukket innskudd og andre fordringer. Ved utgangen av 2023 utgjorde totale fordringer overfor banksektoren 1 692 milliarder kroner, mens husholdningenes totale gjeld til sektoren utgjorde 3 767 milliarder kroner. Nettogjelda ble beregnet til 2 074 milliarder kroner ved utgangen av året.

Figur 3.1 illustrerer årstall for nettogjelda og gjelda i prosent av disponibel inntekt mv for årene fra 2009 til 2023. Nettogjelda økte med 37 milliarder kroner fra utgangen 2022 til utgangen 2023. Tendensen de siste årene har vært at veksten i nettogjelda til banksektoren har avtatt. Gjeldsraten for nettogjelda flatet ut på et nivå på omtrent 113 prosent av disponibel inntekt i 2019 og har etter dette falt. Raten ble beregnet til omtrent 107 prosent ble ved utgangen av 2023.

3.2 Renter på innskudd og lån

Husholdningenes renteinntekter og renteutgifter vil i hovedsak være bestemt av rentebærende fordringer og gjeld og av det gjeldende rentenivået. De gjennomsnittlige innskudds- og utlånsrentene knyttet til bankinnskudd og lån i banker og kredittforetak er illustrert i figur 3.2 sammen med Norges Banks styringsrente.

Figur 3.2 Styringsrente og gjennomsnittlig renter på bankinnskudd og lån i banker og kredittforetak. Månedstall i prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå, statistikktabell [11018](#), [11019](#), [07200](#) og [10745](#)

Figuren viser at rentene på husholdningenes innskudd og lån i hovedsak har fulgt styringsrenta. Styringsrenta ble satt opp seks ganger i løpet av 2023, fra 2,75 prosent til 4,50 prosent.

Den gjennomsnittlige renta på utlån fra banksektoren til husholdninger økte fra 4,25 prosent ved utgangen av 2022 til 5,80 prosent ved utgangen 2023. Lånerenten påvirkes hovedsakelig av prisen på tilgjengelig kapital («innlån / funding»), konkurransen mellom bankene og endringer i lovpålagte krav til egenkapital. Husholdningenes bankinnskudd, som er en del av sektorens funding, utgjorde 16 prosent av bankenes forvaltningskapital i 2023.

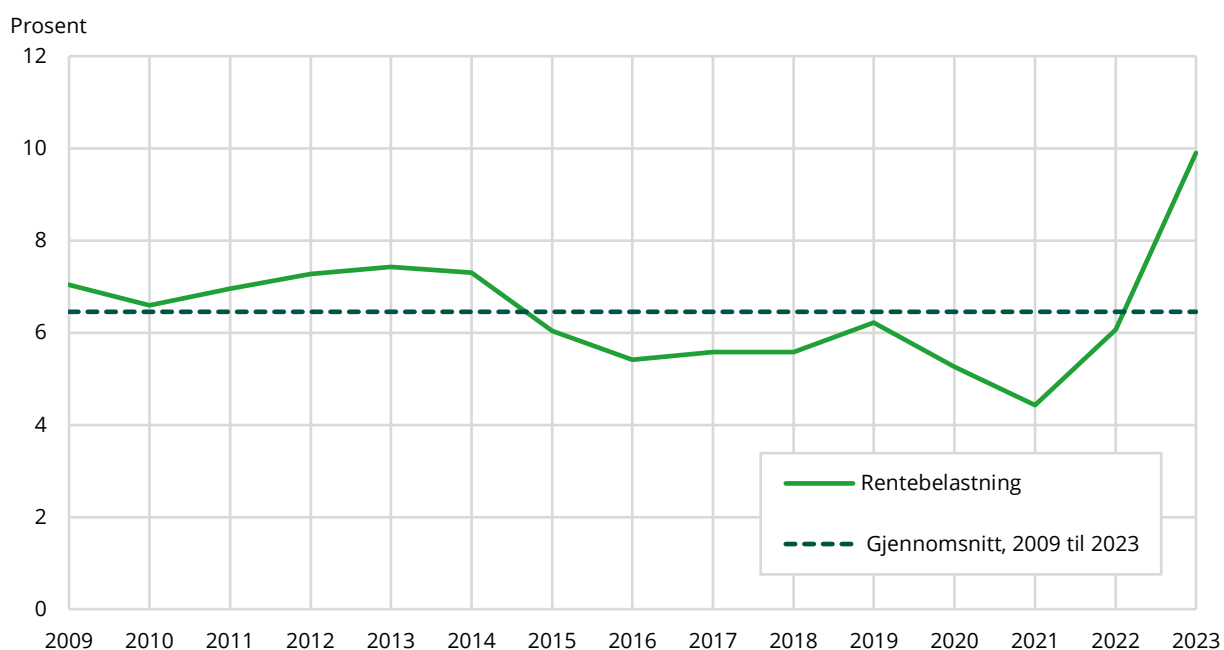
Den gjennomsnittlige innskuddsrenta var 2,92 prosent ved utgangen av 2023 mot 1,58 prosent ved utgangen av 2022. Utlånsrenta er vanligvis høyere enn innskuddsrenta og rentedifferansen økte fra 2,67 prosentpoeng til 2,88 prosentpoeng i løpet av 2023. Figuren viser også at styringsrenta har vært høyere enn innskuddsrenta de siste tre årene. Ved utgangen av 2023 lå styringsrenta 1,58 prosentpoeng over husholdningenes gjennomsnittlige innskuddsrente.

Boks 2 omtaler den nye finansavtaleloven som ble innført fra 1. januar 2023. Den nye finansavtaleloven har utvidet varslingsfristen for de renteendringene som er ugunstige for privatkunder til 2 måneder. Varslingsfristen tidligere var 6 uker for lån og 8 uker for bankinnskudd. Endringen gjelder fra 1. juli 2023.

3.3 Husholdningenes rentebelastning

Husholdningenes rentebelastning knyttet til lånegjelda i banksektoren er illustrert i figur 3.3. Figuren omfatter en indikator for rentebelastningen som viser renteutgiftene som en prosentandel av disponibel inntekt mv. Rentebelastningen økte fra 6,1 prosent i 2022 til 9,9 prosent i 2023. Indikatoren ligger nå vesentlig høyere enn årsgjennomsnitt for 14-årsperioden som dekkes av figuren. Dette gjennomsnittet er anslått til 6,5 prosent av disponibel inntekt.

Figur 3.3 Husholdningenes rentebelastning knyttet til lån i banker og kredittforetak. Renteutgifter i prosent av disponibel inntekt mv. Årstall

Kilde: Statistisk sentralbyrå, statistikktabell [07200](#), [10745](#), [10788](#) og [10799](#)

Utviklingen det siste året forklares av en høyere lånerente, som gradvis har fått gjennomslag i husholdningenes rentekostnader. Vi må tilbake til desember 2008 for å finne en lånerente som er høyere enn lånerenten i desember 2023. Renten på totale utlån til husholdningene var da 7,28 prosent.

Boks 2. Ny finansavtalelov fra januar 2023

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) vil fra 1. januar 2023 erstatte gjeldende finansavtalelov fra 1999. Det er gitt forskrifter til den nye loven, og det er gitt en del overgangsregler for eksisterende avtaler. I forskriften og overgangsreglene er virkningene av enkelte bestemmelser først gjort gjeldende fra 1. juli 2023. Loven gjelder både for nye og eksisterende avtaler.

Den nye loven er ment å styrke forbrukervernet. De fleste endringene i forhold til tidligere finansavtalelov gjelder derfor for forbrukerkunder. Den nye loven gjelder i utgangspunktet for alle finansielle tjenester utenom forsikring. Nytt er at loven også gjelder for investerings- og pensjonstjenester.

Det er innført betenkningstid på boliglån på sju dager. Kredittyter er bundet i disse syv dagene, mens låntaker kan akseptere lånet innenfor disse sju dagene. Det blir digitalt førstevalg for kommunikasjon, og finansforetaket må forsikre seg om at du har mottatt meldinger. Som kunde vil du da kunne motta flere varslinger fra finansforetaket, i mobilbanken, nettbanken, på SMS og på epost.

Endringer i renter, gebyrer og andre kredittkostnader som varsles fra og med 1. juli 2023 skal sendes med to måneders varsel, mot tidligere seks uker for utlån og åtte uker for innskudd. Dette gjelder varsler om økte utlånsrenter og reduserte innskuddsrenter.

4. Opptjente pensjonsrettigheter

Det publiserte nasjonalregnskapet gir ikke en helhetlig beskrivelse av pensjonssystemet. De fonderte tjenestepensjonene for ansatte i næringslivet og kommunal sektor inngår i alle delene av nasjonalregnskapssystemet, mens pensjonsordningene som forvaltes av Statens pensjonskasse (SPK) og folketrygden bare delvis er dekket av det publiserte nasjonalregnskapet. Transaksjonene knyttet til premier og pensjoner i SPK og folketrygden er registrert med tall i inntekts- og kapitalregnskap, mens tall for opptjente pensjonsrettigheter i disse offentlige pensjonsordningene ikke inngår i finansregnskapet.

4.1 Tilleggstabellen for pensjoner

Det er derfor etablert en tilleggstabell for pensjoner i ESA⁹. Tilleggstabellen tilbyr et komplett rammeverk for pensjonsordningene. Tabellen er avgrenset til det som ofte omtales som kollektive pensjonsordninger. For Norges del vil det si de fondsbaserte tjenestepensjonene, tjenestepensjonene i SPK og folketrygdens ordninger¹⁰. Tabellen er rapportert til Eurostat for årene fra 2015 til 2021 og siste gang i desember 2023. Framstillingen i dette avsnittet bygger på den siste rapporten. Pensjonsstatistikk for EU og EØS-land ble frigitt av Eurostat februar 2024 og er tilgjengelig på Eurostats hjemmeside. Målet er å synliggjøre verdien av pensjonsforpliktelsene og øke sammenlignbarheten mellom landene i EU/EØS-området.

Pensjonsordningene kan betraktes fra to perspektiver. Sett fra husholdningenes side representerer de opparbeidede pensjonsbeholdningene en rettighet de har krav på og som anses som en eiendel. I finansregnskapet reflekteres dette av de forsikringstekniske reservene som inngår som en fordring på husholdningenes balanse. Sett fra pensjonsleverandørenes side (arbeidsgiverne, pensjonsforetakene og staten) representerer pensjonsbeholdningene derimot en forpliktelse eller en gjeld.

Tilleggstabellen viser pensjonsleverandørenes perspektiv. I tabelloppstillingen skiller det mellom offentlige og private pensjonsordninger, og mellom fonderte ordninger og ikke-fonderte «pay-as-you-go» ordninger. I tillegg deles pensjonsordningene opp etter type ordning, dvs om ordningene er ytelsesbasert, innskuddsbasert eller hybridbasert. Fokuset settes i stor grad på pensjonsforvalterne, det vil si de enhetene som til syvende og sist har ansvaret for forvaltningen av pensjonsordningene.

Behandlingen av pensjonsforsikring i nasjonalregnskapssystemet bygger på forsikringstekniske prinsipper. Etter disse prinsippene kan pensjonsopptjeningen i løpet av et år beskrives som en prosess i to trinn. For det første øker rettighetene fordi medlemmene i ordningene jobber ett år ekstra og tjener opp «nye rettigheter» (syssetteffekten), og for det andre øker nåverdien til allerede opptjente rettigheter fordi rettighetene kommer ett år nærmere utbetaling (avkastning). De årlige transaksjonene i pensjonsforsikring er definert som økningen i opptjente rettigheter i løpet av året fratrukket de årlige utbetalte pensjonsytelsene.

4.2 Pensjonsregnskapet for 2021

I tabell 4.1 er det satt opp et aggregert regnskap for pensjonsforsikring for årene 2020 og 2021, som er de to siste årene som foreløpig kan beregnes på basis av et fullstendig oppdatert tallgrunnlag. Tabellen omfatter individuell livsforsikring, i tillegg til de kollektive pensjonsordningene i tabell 29.

⁹ Tabell 29 Accrued-to-date pension entitlements in social insurance i manualen European System of Accounts.

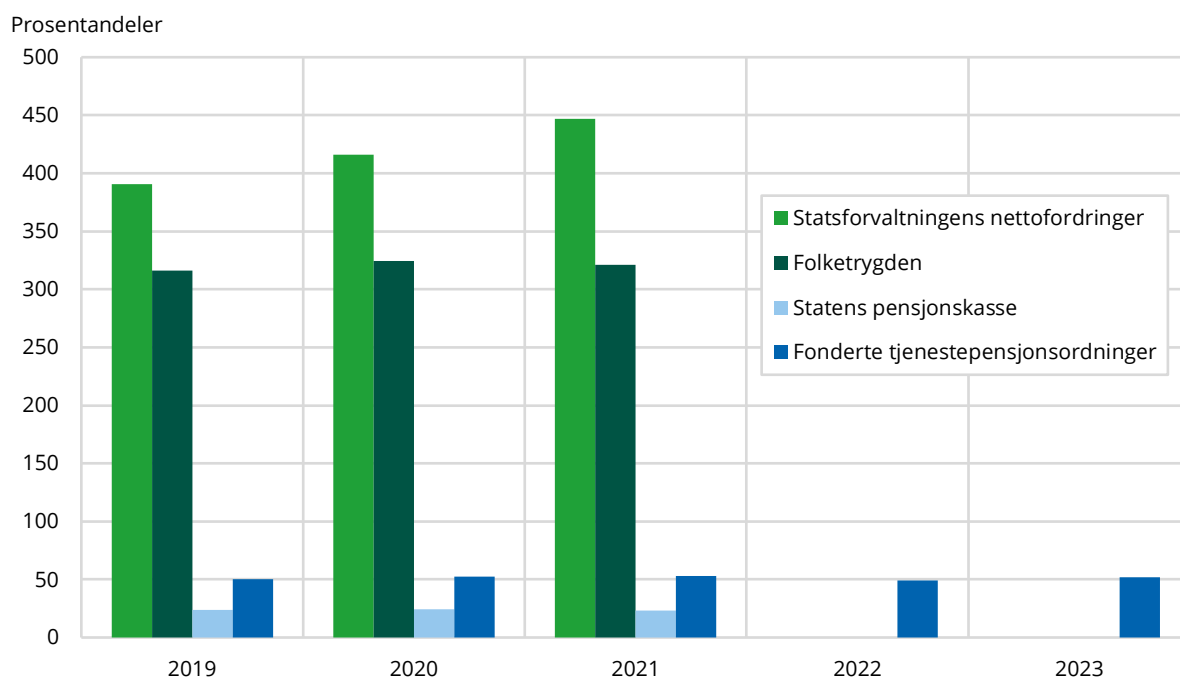
¹⁰ Pensjonsrettighetene i SPK og folketrygden er estimert i mikrosimuleringsmodellen Mosart.

Tabell 4.1 Regnskap for livsforsikring, tjenestepensjonsordningene og pensjonsordningene i folketrygden. Milliarder kroner

	Livsforsikring		Pensjonsordningene				Alle ordninger	
	Individuelle ordninger		Tjenestepensjonene		Folketrygden		Sum	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021
1 Beholdning ved inngangen av året	147	158	2 263	2 348	9 704	9 959	12 113	12 465
2 Transaksjoner	5	9	74	114	112	99	192	222
+ 2.1 Opptjente rettigheter	23	27	161	206	455	462	639	695
- 2.2 Utbetalte ytelser / pensjoner	18	18	87	92	343	363	448	473
3 Andre endringer	6	12	11	67	142	593	159	672
4 Beholdning ved utgangen av året	158	179	2 348	2 528	9 959	10 651	12 465	13 358

Kilde: Statistisk sentralbyrå, statistikktabell 10788 og <https://ec.europa.eu/eurostat/web/pensions>

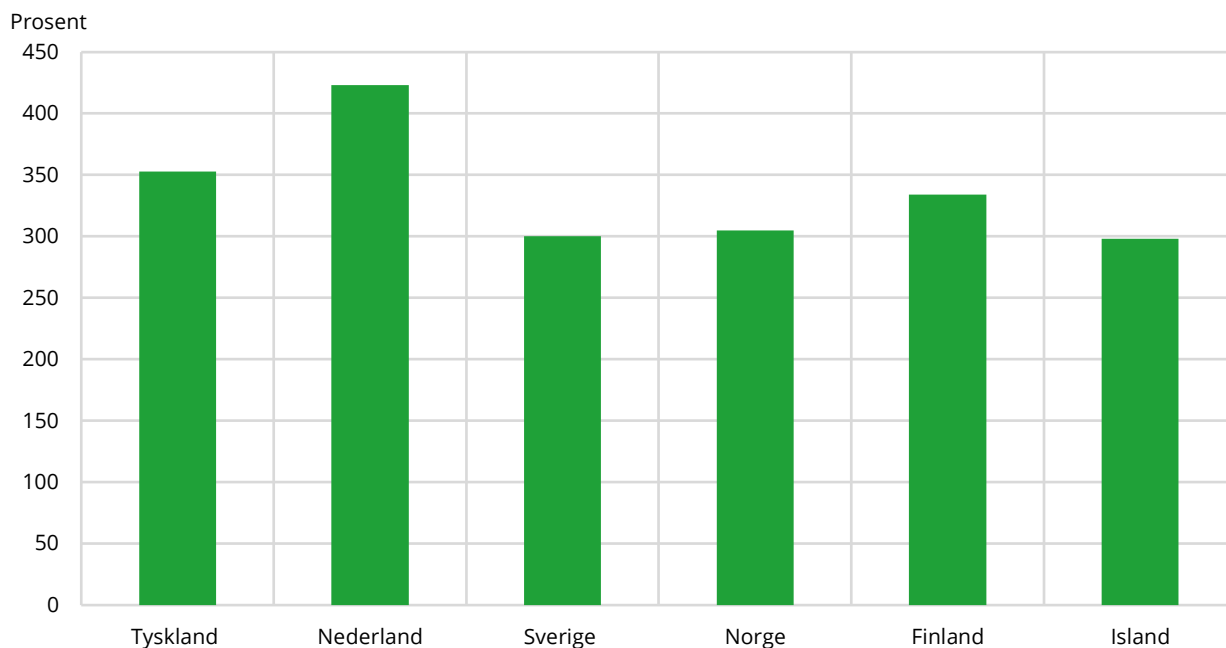
Figur 4.1 Pensjonsrettighetene i folketrygden og tjenestepensjonsordningene og statsforvaltningens nettofordringer. Prosentandeler av bruttonasjonalproduktet (BNP) for Fastlands-Norge

Kilde: Statistisk sentralbyrå, <https://ec.europa.eu/eurostat/web/pensions>

Av tabellen framgår det at husholdningenes totale opptjente rettigheter i livsforsikring- og pensjonsordningene utgjorde om lag 13 350 milliarder kroner ved utgangen av 2021. Pensjonsrettighetene i folketrygdens ordninger utgjør den klart største komponenten og andelen ble anslått til 80 prosent av de totale rettighetene. Tjenestepensjonenes andel er anslått til 19 prosent, mens andelen til opptjente rettigheter i individuell livsforsikring utgjorde bare 1 prosent ved utgangen 2021.

Beholdningsendringene er også dekomponert i tabellen. Totale rettigheter økte med 695 milliarder kroner i 2021, mens de utbetalte ytelsene fra ordningene utgjorde 473 milliarder kroner. Andre endringer er anslått til 672 milliarder kroner. Andre endringer omfatter nettogevinster eller tap knyttet til noterte verdipapirer i porteføljene til livsforsikring, innskudds- og hybridbaserte ordninger. I tillegg inngår effekten av G-regulering av rettighetene i de offentlige pensjonsordningene.

Figur 4.2 Pensjonsrettigheter ved utgangen av året i prosent av bruttonasjonalproduktet (BNP). 2021

Kilde: Statistisk sentralbyrå, <https://ec.europa.eu/eurostat/web/pensions>

I figur 4.1 er BNP-andeler for pensjonsrettighetene i tjenstepensjonene, folketrygdens ordninger og statsforvaltningens finansielle nettoformue illustrert. Andelene i figuren er beregnet på basis av bruttonasjonalproduktet for Fastlands-Norge. Statsforvaltningens nettofordringer er tatt med som et referansepunkt for statens pensjonsforpliktelser. Forpliktelsene i SPK og folketrygden er foreløpig ikke beregnet for 2022 og 2023, men figuren er forlenget siden rettighetene i de fonderte ordningene er tallfestet i det publiserte finansregnskapet fram til og med 4. kvartal 2023.

Pensjonsrettighetenes andeler av BNP for Fastlands-Norge har vært stabile i 5-årsperioden som dekkes av figur 4.1. Andelene for SPK og folketrygdens ordninger er anslått til henholdsvis 25 og 320 prosent av BNP ved utgangen av 2021. De fonderte ordningene for ansatte i næringslivet og kommunal sektor er anslått til 50 prosent. Til sammenligning ble andelen for statens finansielle nettoformue anslått til 450 prosent av BNP for Fastlands-Norge ved utgangen av 2021.

Statsforvaltningen har tatt det største pensjonsansvaret i den norske økonomien. Husholdningenes fordringer i form av pensjonsrettigheter i SPK og folketrygden summerte seg til 11 420 milliarder kroner ved utgangen av 2021. Statsforvaltningenes pensjonsforpliktelser tilsvarte 77 prosent av deres nettofordringer dette året. Statens finansielle nettoformue er beregnet til omtrent 14 820 milliarder kroner og er fordringer fratrukket gjeld. Fordringene¹¹ og gjelda utgjorde henholdsvis 16 250 og 1 430 milliarder kroner ved utgangen av 2021.

4.3 Internasjonal sammenligning

Avslutningsvis har vi trukket ut BNP-andeler for pensjonsrettigheter i seks nordeuropeiske land fra Eurostats database. BNP-andelene som er gjengitt i figur 4.2, er beregnet av Eurostat. Figuren omfatter Tyskland, Nederland og våre nordiske naboland med unntak av Danmark. Danmark er utelatt fordi den offentlige finansierte alderspensjonen er klassifisert som en trygdeordning.

¹¹ Fordringene omfatter finansielle eiendeler i statens pensjonsfond utland og Norge, innskudd i Norges Bank, utlån til statlige låneinstitutt, statens egenkapital i Norges Bank, kapitalinnskudd i Statens Direkte Økonomiske Engasjement i petroleumsvirksomheten (SDØE), unoterte aksjer / egenkapital i statlige kontrollert foretak og kortsiktede fordringer i form av påløpte skatter som ennå ikke er forfalt til betaling.

Opptjente rettigheter i ordningen inngår ikke i Eurostats pensjonstabell og tallene for Danmark blir i liten grad sammenlignbare.

Av figuren fremgår det at BNP-andelene for de øvrige nordiske landene ligger på omtrent samme nivå. Spesielt er Sverige, Island og Norges BNP-andeler nokså like. BNP-andelene for Tyskland og Nederland er anslått til å være høyere. I særlig grad er avstanden stor til Nederlands BNP-andel som ble anslått til omtrent 420 prosent. Norges andel ble er anslått til å være 305 prosent av BNP ved utgangen av 2021.

Referanser

- Statistisk sentralbyrå (2024). Finansielle sektorregnskaper. <https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/finansregnskap/statistikk/finansielle-sektorregnskaper>
- Statistisk sentralbyrå (2024). Nasjonalregnskap, inntekts- og kapitalregnskapet. <https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/nasjonalregnskap/statistikk/nasjonalregnskap-inntekts-og-kapitalregnskapet>
- Statistisk sentralbyrå (2024). Banker og kredittforetak. <https://www.ssb.no/bank-og-finansmarked/finansinstitusjoner-og-andre-finansielle-foretak/statistikk/banker-og-kredittforetak>
- Statistisk sentralbyrå (2024). Livs- og skadeforsikringselskaper, regnskap. <https://www.ssb.no/bank-og-finansmarked/finansinstitusjoner-og-andre-finansielle-foretak/statistikk/livs-og-skadeforsikringselskaper-regnskap>
- Statistisk sentralbyrå (2024). Verdipapirer. <https://www.ssb.no/bank-og-finansmarked/verdipapirmarked/statistikk/verdipapirer>
- Statistisk sentralbyrå (2024). Verdipapirfond. <https://www.ssb.no/bank-og-finansmarked/verdipapirmarked/statistikk/verdipapirfond>
- Statistisk sentralbyrå (2024). Renter i banker og kredittforetak. <https://www.ssb.no/bank-og-finansmarked/finansinstitusjoner-og-andre-finansielle-foretak/statistikk/renter-i-banker-og-kredittforetak>
- Statistisk sentralbyrå (2024). Hva er vanlig formue? <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/inntekt-og-formue/artikler/hva-er-vanlig-formue>
- Norges Bank (2024). Utlånsundersøkelser. <https://www.norges-bank.no/Sok/?&q=utl%C3%A5nsunders%C3%B8kelsen&p=1&pp=10&sort=automatic>
- Finans Norge (2023). Ny finansavtalelov. <https://www.finansnorge.no/tema/personlig-okonomi/dette-betyr-ny-finansavtalelov-for-deg-som-forbruker/>
- Finans Norge (2024) Slik setter bankene boliglånsrenten. <https://www.finansnorge.no/tema/personlig-okonomi/slik-setter-bankene-boliglansrenten/>
- Eurostat (2024) Pensions in national accounts. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/pensions>
- Statistisk sentralbyrå (2022) Mikrosimuleringsmodellen Mosart. <https://www.ssb.no/forskning/befolkning-og-offentlig-okonomi/demografi-utdanning-arbeidsmarked-og-trygd-mosart/mikrosimuleringsmodellen-mosart>

Figurregister

Figur 1.1	Husholdningenes nettofordringsrate i prosent av disponibel inntekt. Kvartalstall.....	8
Figur 1.2	Husholdningenes nettofinansinvesteringer (NFI). Milliarder kroner og prosent av disponibel inntekt mv.....	9
Figur 1.3	Husholdningenes andre endringer (AE). Milliarder kroner og prosent av disponibel inntekt mv.	9
Figur 1.4	Husholdningenes fordringer og gjeld ved utgangen av 2023. Prosentandeler av totale fordringer og gjeld	11
Figur 2.1	Bankinnskudd mv og verdipapirer, transaksjoner i milliarder kroner og vekst i prosent fra året før.....	12
Figur 2.2	Gjeld, transaksjoner i milliarder kroner og vekst i prosent fra året før.....	14
Figur 2.3	Husholdningenes gjeldsrate. Gjeld i prosent av disponibel inntekt mv. Sesongjusterte kvartalstall.....	14
Figur 3.1	Husholdningenes nettogjeld til banker og kredittforetak ved utgangen av kvartalet. Milliarder kroner og nettogjeld i prosent av disponibel inntekt mv.	16
Figur 3.2	Styringsrente og gjennomsnittlig renter på bankinnskudd og lån i banker og kredittforetak. Månedstall i prosent	17
Figur 3.3	Husholdningenes rentebelastning knyttet til lån i banker og kredittforetak. Renteutgifter i prosent av disponibel inntekt mv. Årstall.....	18
Figur 4.1	Pensjonsrettighetene i folketrygden og tjenestepensjonsordningene og statsforvaltningens nettofordringer. Prosentandeler av bruttonasjonalproduktet (BNP) for Fastlands-Norge	20
Figur 4.2	Pensjonsrettigheter ved utgangen av året i prosent av bruttonasjonalproduktet (BNP). 2021	21

Tabellregister

Tabell 1.1	Finansregnskap for husholdningene. Milliarder kroner	7
Tabell 4.1	Regnskap for livsforsikring, tjenestepensjonsordningene og pensjonsordningene i folketrygden. Milliarder kroner	20